

پیش بینی مشکلات رفتاری نوجوانان بر مبنای رضایت از زندگی، تعارض والد-
 نوجوان و تکامل مثبت نوجوانی
**Predict behavioral problems based on life satisfaction, parent-
 adolescent conflict and the positive development of youth**

شیدا روستایی راد (نویسنده مسئول)

Sheyda Roostaei Rad *
 Master of Family Therapy Psychology,
 Shahid Beheshti University
sheydarad47@yahoo.com

کارشناسی ارشد روانشناسی خانواده
 درمانی، دانشگاه شهید بهشتی

دکتر علی زاده محمدی

Dr Ali Zadeh Mohammadi
 Associate Professor of Family
 Research, Shahid Beheshti University

دانشیار پژوهشکده خانواده، دانشگاه
 شهید بهشتی

Dr Mojtaba Habibi Asker Abad
 PhD in Health Psychology, Iran
 University of Medical science, Tehran,
 Iran

دکتر مجتبی حبیبی عسکر اباد

دکتری تخصصی روانشناسی سلامت، دانشگاه
 علوم پزشکی ایران

Nikzad Ghanbari
 Student of Clinical Psychology, Shahid
 Beheshti University

نیکزاد قنبری

دانشجوی تخصصی روانشناسی بالینی،
 دانشگاه شهید بهشتی

Abstract

The aim of this study was study the relationship between life satisfaction, positive youth development and parent-adolescent conflict with Behavioral problems in adolescents. This research method is correlation and stepwise regression type. The target population included all high school students in Tehran in the academic year 1395. 700 patients were selected with cluster sampling. The instruments used in this study are Life Satisfaction Scale (MSLSS), Youth Self-report Scale (YSR), Positive Youth Development (PYD), and Parent-Youth conflict Scale. The

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه مشکلات رفتاری نوجوانان با تکامل مثبت نوجوانان، رضایت از زندگی و تعارض والد-نوجوان انجام شده است. روش پژوهش حاضر مقطعی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل تمامی دانش آموزان مقطع دبیرستان شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۵ است. از میان آنان ۷۰۰ نفر با روش نمونه گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش مقیاس چندبعدی رضایت از زندگی دانش آموزان (MSLSS)، مقیاس خود گزارشی

پیش‌بینی مشکلات رفتاری نوجوانان بر مبنای رضایت از زندگی، تعارض والد-نوجوان و تکامل مثبت نوجوانی
 Predict behavioral problems based on life satisfaction, parent-adolescent conflict and the

results showed between life satisfaction and positive development of youth with behavioral problems, there is a negative relationship. While between parent-adolescent conflicts and adolescent behavioral problems, there is a positive relationship. Stepwise regression analysis showed that the predictor variables together explained 29% of variance adjusted for behavioral problems. So to the extent that Adolescent level of life satisfaction, positive youth development program to be implemented and parent-adolescent conflict is reduced, also reduced behavioral problems in adolescents.

Keywords: Behavioral Problems, Life Satisfaction, Parent-Adolescent Conflict, Positive Youth development, Youth

مشکلات رفتاری نوجوانان آخنباخ (YSR)، فرم بلند مقیاس تکامل مثبت نوجوانان (PYD) و مقیاس تعارض والدین-نوجوانان (فرم نوجوانان) بودند. نتایج نشان دادند بین رضایت از زندگی و تکامل مثبت نوجوانی با مشکلات رفتاری رابطه منفی وجود دارد در حالیکه بین تعارضات والد-نوجوان و مشکلات رفتاری نوجوانان رابطه مثبت وجود دارد. نتایج رگرسیون گام به گام حاکی از آن است که متغیرهای پیش بین روی هم ۲۹ درصد واریانس شاخص تعدیل شده مشکلات رفتاری را تبیین می‌کند. به میزانی که سطح رضایت از زندگی نوجوانان افزایش یابد، برنامه تکامل مثبت نوجوانان اجرا شود و تعارضات والد-نوجوان کاهش پیدا کند، مشکلات رفتاری نوجوانان هم کاهش پیدا می‌کند.

کلید واژه‌ها: مشکلات رفتاری، رضایت از زندگی، تعارض والد-نوجوان، تکامل مثبت نوجوانی

مقدمه

نوجوانی دوره‌ای از ایجاد تغییرات جسمی، شناختی، اجتماعی-عاطفی، محیطی و یک دوره پویا و هیجانی، برای افراد است که شامل افزایش توانایی در تفکر، شروع بلوغ و تغییر در روابط با خانواده، دوستان، مدرسه و اجتماع، انتظارات همسالان، خانواده و جامعه، نقش‌های خانوادگی، مسئولیت‌ها، تلاش در جهت کسب نقش‌های عاطفی و اجتماعی جدید، مدیریت تکالیف زندگی بدون وابستگی بیش از حد به افراد دیگر و ایجاد جهت‌گیری جدیدی برای آینده به عنوان بزرگسالان مستقل و مولد است (بالتیس و شای^۱، ۲۰۱۳). این عوامل شیوه‌ی تصمیم‌گیری نوجوانان در امور تحصیلی، شغلی و همچنین میزان سلامت آن‌ها در حیطه‌های فردی و اجتماعی را مشخص می‌نماید (اسدی، منصوریان و نظری، ۱۳۹۴). در این دوره فرد به بلوغ می‌رسد، در پی کشف هویت خود است، بدنبال استقلال و جدایی از وابستگی‌های دوره کودکی

¹ - Baltes, P. B., & Schaie

است، به همین دلایل در این دوره نوجوانان دارای وضعیت روانی با ثباتی نیستند و در این دوره هست که معمولاً بیشترین مشکلات رفتاری برای نوجوانان بوجود می‌آید. (انیسی، سلیمی، میرزمانی، رئیسی و نیکنام، ۱۳۸۶). مشکلات رفتاری، معمولاً به رفتارهایی اشاره دارند که با توجه به سن فرد با هنجارها، انتظارات و فرهنگ جامعه تناسب لازم را ندارند و میزان شدت یا دوام این رفتارها سبب می‌شود ایمنی فرد و دیگران به خطر افتد (آستن و جفری^۱، ۲۰۰۶). اغلب مطالعات، مشکلات رفتاری را به رفتارهای درونی سازی شده و برونی سازی شده طبقه بندی کرده اند (بارکر، کویتنر، فینک، آیزنبرگ، توبی^۲ و همکاران، ۲۰۰۹). گوتمانوا، اسنایی و کالی^۳ (۲۰۰۷) معتقدند که مشکلات رفتاری درونی سازی شده تحت کنترل هیجان‌ها هستند و شامل رفتارهای گوشه گیری اجتماعی، کم ارزشی، افسردگی، اضطراب و شکایت های روان تنی می‌باشند و مشکلات رفتاری برونی سازی شده، به رفتار هایی اشاره دارد که تحت کنترل هیجانها نیستند و رفتارهای ضد اجتماعی، پرخاشگری، بیش فعالی، کج خلقی و تخطی از قوانین را در بر دارند (دینر و منگلزورف^۴، ۱۹۹۹).

هالینگ^۵ و همکارانش در مطالعه خود بر روی نوجوانان آلمانی گزارش نمودند که ۱۱/۹ درصد از نوجوانان به علت مشکلات رفتاری نیاز به خدمات بهداشت روان دارند (هالینگ، ۲۰۰۷). در گزارش سازمان بهداشت جهانی (۲۰۰۷) آمده است که بین ۱۰ تا ۲۰ درصد از نوجوانان کشورهای اروپایی یک یا چند مورد اختلال رفتاری دارند. مشکلات و اختلال های رفتاری نوجوانان، اغلب ناتوانی اجتماعی، هیجانی و روانی عمیق ایجاد می‌کنند (راتل، شرتکلف، سربین، فیشر، استک و همکاران^۶، ۲۰۱۱). نوجوانانی که مشکلات رفتاری دارند، اغلب عملکرد ضعیف‌تری در مدرسه دارند (آنسیری و لاتر^۷، ۲۰۰۹)، روابط تیره تری با والدین و همشیره هایشان دارند (ریچموند و استوکر^۸، ۲۰۰۶) و عزت نفس پایینی دارند (آنولا، استاتین و نارمی^۹، ۲۰۰۰). در پژوهشی که با هدف تعیین میزان مشکلات دختران نوجوان در رابطه با والدین،

¹ - Austen & Jeffery

² - Barker, Quittner, Fink, Eisenberg & Tobey

³ - Guttmanova, Szanyi & aa ii

⁴ - Diener & Mangelsdorf

⁵ - Holling

⁶ - Ruttle, Shirtcliff, Serbin, Fisher, Stack

⁷ - Ansary, Luthar

⁸ - Richmond, Stocker

⁹ - Aunola, Stattin, Nurmi

امور تحصیلی، همسالان، مسائل شخصی و اجتماعی بر روی ۱۸۷۹ دختر نوجوان با دامنه سنی ۱۱ تا ۲۱ سال در ایران انجام گرفت، یافته‌های پژوهش نشان داد که مسایل و مشکلات دختران به ترتیب عبارت هستند از مشکلات با همسالان، مشکلات شخصی، مشکلات تحصیلی، مشکلات اجتماعی، و مشکلات والدینی. همچنین رابطه معنادار میان مشکلات دختران با سن و تحصیلات والدین، مشاهده شد (انیسی و همکاران، ۱۳۸۶).

مشکلات رفتاری نوجوانان تحت تاثیر متغیرهای مختلفی قرار دارد. یکی از متغیرهایی که می‌تواند بر مشکلات رفتاری نوجوانان اثر گذار باشد، تعارض والد - نوجوان است. تعارض والد - نوجوان با ناسازگاری‌های دوره نوجوانی، مانند افسردگی، رفتارهای نامقبول، مشکلات رفتاری در مدرسه، کاهش عملکرد تحصیلی و مشکلات عزت نفس رابطه دارد. (مورتی، پلد^۱، ۲۰۰۴). در چند سال اخیر، پرسش‌ها درباره‌ی ماهیت رشد بهنجار و نابهنجار در نوجوانی اهمیت خاصی پیدا کرده است (استینبرگ^۲، ۲۰۰۵) و نگرانی‌هایی که درباره نارسایی‌های کودکان و نوجوانان وجود دارد، موجب شده است تا اختلال‌های رفتاری این گروه مورد توجه بیشتری قرار گیرد (زرگر و همکاران، ۱۳۹۱). یکی از مباحث اساسی دوره‌ی نوجوانی، فرایند تفرد و استقلال نوجوان است، همین استقلال و افکار رستاخیزی می‌تواند منجر به تعارض و یا تعامل بین والدین و نوجوانان گردد (زارب، ۱۳۸۳). بررسی‌های مختلف نشان داده است که در دوران بلوغ فرزندان، تضاد بین والدین - نوجوانان افزایش می‌یابد، تغییراتی در روابط آنها ایجاد می‌شود و صمیمیت و اتحاد بین آن‌ها تا حدودی کاهش می‌یابد (اسدی و همکاران، ۱۳۹۴). این اختلافات به این دلیل است، که فرزندان با افزایش سن خواستار دگرگونی‌هایی در رفتار والدین خود هستند. از طرفی والدین اغلب تصویری از یک فرزند آرمانی در ذهن خود دارند و همواره فرزند خویش را با آرمان‌های خود مقایسه می‌کنند، که این روند به تعارض‌ها و ناسازگاری‌های بین والد و فرزند دامن می‌زند (اسدی و همکاران، ۱۳۹۴). پژوهشگران در مطالعات خود ابراز داشته‌اند که رابطه والد - فرزند در شکل‌گیری اختلالاتی از قبیل اضطراب، افسردگی، هویت و اختلالات سازگاری نقش دارد. (پیر^۳، ۲۰۰۶). تحقیقات نشان داده‌اند که تعاملات اجباری و نظارت ضعیف والدینی در فرایند رشد فرزندان باعث ارتباط گرفتن نوجوان

1 - Moretti, Peled

2 - Steinberg

3 - Peer

با همسالان ناسالم می شود. در واقع پرخاشگری و رفتارهای مخالف نوجوانان با قوانین وضع شده از طرف والدین می تواند آنان را در معرض خطر بالایی برای انجام سلسله رفتارهای که عواقب منفی در پی دارند شود. خصوصاً رفتارهای زننده و تند والدین به همراه پیام های دوسویه و مبهم آنان به نوجوانان، باعث قهری و فاصله تدریجی بین والدین و نوجوانان می شود؛ این الگوی رفتار ناسازگار و تهاجمی از محیط خانواده به محیط مدرسه تسری می یابد و به زودی نوجوان در مسیری پا می گذارد که طرد شدن توسط همسالان عادی، افت تحصیلی، مصرف مواد و رفتارهای جنسی ماحصل آن خواهد بود (آری، دانکن، دانکن و هاپس، ۱۹۹۹).

یکی دیگر از متغیرهایی که با مشکلات رفتاری نوجوانان به صورت منفی رابطه دارد، رضایت از زندگی است. بر اساس ادبیات پژوهش، رضایت از زندگی در نوجوانان، شامل برداشت و ادراک فرد از شرایط خود و روند رشدی و مشقت ها و دشواری های آن است. در این دوره، نوجوان با محیط خود، افکار بیرونی و افکار درونی در حال چالش است و همزمان در حال برنامه ریزی برای آینده است (سان و شک، ۲۰۱۰). مطالعات نشان داده اند حمل سلاح در مدرسه، مبارزه فیزیکی خشونت بار در مدارس، خشونت های فیزیکی که منجر به بستری شدن در بیمارستان می شوند، همچنین، رانندگی در حین مصرف مشروبات الکلی، سرقت اموال و آسیب زدن به مدرسه که از مصادیق و نمونه های مشکلات رفتاری در بین نوجوانان هستند باعث کاهش رضایت از زندگی می شوند (والوس، زلوگ، هوبنر و دراین، ۲۰۰۱). پژوهش ها نشان داده اند که رضایت از زندگی با مشکلات رفتاری نوجوانان و جوانان رابطه منفی دارد (سان و شک، ۲۰۱۰). جوانان و نوجوانانی که از زندگی ناراضی بودند ممکن است استراتژی ضعیفی برای مقابله با استرس زندگی داشته باشند و در نتیجه در معرض رفتارهای جنسی، سوء مصرف مواد و حتی بزهکاری و اقدام به خودکشی هستند. (کیم و کیم، ۲۰۰۸). نتایج یک پژوهش طولی نشان داد که مصرف دخانیات در دوران نوجوانی به عنوان یک مشکل رفتاری با کاهش سطح رضایت از زندگی، رضایت از رابطه و سلامت جسمی و روانی در بزرگسالی همراه است. (فرگوسن، بودن و هورود، ۲۰۰۸؛ جورجیادس، بویل و دوکو، ۲۰۰۷).

1 - Sun, Shek

2 - Valois, Zullig, Huebner, Drane

3 - Kim, Kim

4 - Fergusson, Boden, Horwood

5 - Georgiades, Boyle, Duku

همچنین تکامل مثبت نوجوانی نیز یکی دیگر از متغیرهایی است که به صورت منفی با مشکلات رفتاری رابطه دارد. نتایج پژوهش‌ها نشان داده‌اند که نوجوانان در حال رشد در خانواده‌های سالم به دلیل وجود مشکلات رفتاری بسیار کمتر نسبت به نوجوانان خانواده‌های غیر سالم به سطوح بالاتری از تکامل مثبت نوجوانی دست یافته‌اند (شک و لنگ^۱، ۲۰۱۳). در پاسخ به تمرکز و تأکیدی که در قرن گذشته بر روی کمبودها و مشکلات رفتاری نوجوانان بوده است، یک دیدگاه و نظریه‌ی جدید، در دو دهه اخیر به نام تکامل مثبت نوجوانان پدید آمده است (لارنر، شوارتز و فلیس^۲، ۲۰۰۹). تکامل مثبت نوجوانی، به مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و تجارب پیشرونده گفته می‌شود که برای نوجوانان طراحی شده است و به آنان کمک می‌کند در ابعاد اجتماعی، اخلاقی، هیجانی، فیزیکی و شناختی به کفایت و کارآمدی برسند (هانکوک^۳، ۱۹۹۴). تکامل مثبت نوجوانی، رویکردی است که بر نقاط مثبت دوره نوجوانی تمرکز می‌کند و بر خلاف رویکردهایی است که بر روی مشکلات دوره‌ی رشد نوجوانی، همچون ناتوانایی‌های یادگیری، مشکلات هیجانی، رفتارهای ضد اجتماعی، انگیزش پایین، نوشیدن مشروبات الکلی، سوء مصرف مواد، سیگار کشیدن و بحران‌های روانشناختی تمرکز می‌کنند (نیکسون^۴، ۱۹۹۷). وزارت بهداشت و خدمات انسانی ایالات متحده اقدام به انتشار گزارشی نمود که در آن به رابطه تکامل مثبت نوجوانان و جوانان با مشکلات رفتاری پرداخته شده است. در این گزارش نقش بیست و چهار برنامه تکامل مثبت نوجوانان و جوانان در رابطه با کاهش مشکلات رفتاری مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند و اشاره شده است که این برنامه‌ها منجر به کاهش قابل توجهی از مشکلات رفتاری جوانان و نوجوانان شده است گورا و برادشو^۵ (۲۰۰۸). از این جهت این متغیر با مشکلات رفتاری نوجوانان رابطه منفی دارد، مشکلات رفتاری نوجوانان بر روند تکامل مثبت نوجوانان تأثیر گذار است.

با توجه به اهمیت دوران نوجوانی و مشکلات رفتاری که زندگی نوجوانان را تهدید می‌کند و عدم پژوهش کافی در این زمینه در سطح کشور، انجام پژوهشی جدید و به روز در این حوزه لازم و ضروری بنظر می‌رسد؛ در نتیجه با توجه به نقش مهمی که تعارض والد-نوجوان، تکامل

¹ - Shek, Leung

² - Lerner, Schwartz, Phelps

³ - Hancock

⁴ - Nixon

⁵ - Guerra, Bradshaw

مثبت نوجوانان و رضایت از زندگی در مشکلات رفتاری نوجوانان دارند، هدف این پژوهش پیش بینی مشکلات رفتاری نوجوانان بر مبنای رضایت از زندگی، تعارض والد- نوجوان و تکامل مثبت نوجوانان می باشد.

روش

روش این پژوهش از نوع همبستگی و رگرسیون سلسله مراتبی می باشد. جامعه آماری، شامل تمامی دانش آموزان دختر و پسر سنین ۱۱-۱۹ سال (مقطع ششم و متوسطه دوم) شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۵ بوده است. به منظور نمونه گیری ابتدا از مناطق ۲۲ گانه آموزش و پرورش تهران، ۵ منطقه (شمال، جنوب، مرکز، غرب و شرق) به صورت نمونه گیری خوشه ای انتخاب شدند. پیش بینی این بود که از هر منطقه به صورت در دسترس ۷۰ دانش آموز دختر و ۷۰ دانش آموز پسر انتخاب گردیده و مورد آزمون قرار بگیرند، که در نهایت تعداد به ۷۰۰ نفر برسد. نمونه ی پژوهش حاضر با ریزش ۲۲ نفر، متشکل از ۶۷۸ دانش آموز سنین ۱۱-۱۹ سال بود که ۳۸۷ نفر از آنان راپسران (با میانگین سنی ۱۵،۵۲ سال و انحراف استاندارد ۱،۴۲) و ۲۹۱ نفر از آنان را دختران (با میانگین سنی ۱۵،۱۶ سال و انحراف استاندارد ۱،۶۶) تشکیل می دادند. در مرحله ی اجرای پژوهش، ابتدا اهداف پژوهش به دانش آموزان گفته شد و بعد از کسب رضایت از دانش آموزان، با در نظر گرفتن ملاحظات اخلاقی از سوی پژوهشگر، پرسشنامه ها در اختیار آنها قرار گرفت. دانش آموزانی که تمایل به همکاری نداشتند، پرسشنامه دریافت نکردند. بادر نظر گرفتن شاخص های جمعیت شناختی دانش آموزان، معیار های شرکت در این پژوهش عبارتند از:

- ۱- سن دانش آموزان بین ۱۱-۱۹ سال باشد.
- ۲- دانش آموزان فرم رضایت نامه شرکت در پژوهش را تکمیل و امضاء کرده باشند.
- ۳- دانش آموزان فرزند طلاق نباشند.
- ۴- دانش آموزان در ۶ ماهه اخیر دارای مشکلات جسمانی ویا روانشناختی ونیز دارای معلولیت نباشند.
- ۵- دانش آموزان در ۶ ماه گذشته از دارو های روانپزشکی استفاده نکرده باشند.

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار کامپیوتری SPSS نسخه ی بیست و یکم استفاده شد.

ابزارهای پژوهش

مقیاس چند بعدی رضایت از زندگی دانش آموزان (MSLSS): این مقیاس توسط هیوبنر^۲ در سال ۲۰۰۱ ساخته شده است. ابزار خود گزارشی است ۴۰ سوالی چهار گزینه ای می باشد که جهت استفاده در گروه سنی کودک و نوجوان طراحی شده است. پنج خرده مقیاس زمینه خانواده، دوستان، مدرسه، خود و محیط زندگی با هدف های زیر را اندازه گیری می کند (هیوبنر، ۲۰۰۱). هیوبنر (۱۹۸۸) پایایی ابزار پژوهش را به روش آلفای کرونباخ (۰.۸۹، n=۴۵۰) گزارش نمود. پایایی ابزار به روش بازآزمایی دو و چهار هفته با دامنه ۷۰٪-۹۰٪ گزارش شده است. روایی آن در پژوهش های مورد نظر رابطه معنی داری با شاخص خود گزارشی احساس خوشبختی (r=۰.۵۴) و مقیاس مطلوبیت اجتماعی (r=۰.۴۵) داشته، ولی رابطه معناداری با متغیرهای جمعیتی هم چون جنس، سن و غیره نداشته است (هیوبنر، ۲۰۰۱). حبیبی، پورواری، صالحی، غمخوار فرد و پورواری (۲۰۱۵) در پژوهش خود تحت عنوان پایایی و روایی مقیاس رضایت از زندگی دانش آموزان، آلفای کرونباخ این ابزار را بالاتر از ۷۰٪ گزارش دادند. زکی (۱۳۸۶) آلفای کرونباخ این مقیاس را در کل آزمودنی ها، دانش آموزان پسر و دانش آموزان دختر به ترتیب ۰.۸۶٪، ۰.۸۴٪ و ۰.۸۸٪ گزارش داده است (زکی، ۱۳۸۶).

مقیاس خود گزارشی مشکلات رفتاری نوجوانان آخنباخ (YSR^۳): این مقیاس توسط آخنباخ^۴ (۱۹۹۱) ساخته شده است. این مقیاس خود ارزیابی برای سنین ۱۱ تا ۱۸ سال است که برای نوجوانان با حداقل تحصیلات در حد پایه پنجم ابتدایی در مدت زمان ۱۵ دقیقه قابل پاسخ گویی است. این مقیاس شامل ۸ خرده مقیاس می باشد. خرده مقیاس ها شامل اضطراب/افسردگی، انزوا/افسردگی، شکایت‌های جسمانی، مشکلات اجتماعی، مشکلات تفکر، مشکلات توجه، نادیده گرفتن قواعد و رفتار پرخاشگرانه می باشند (آخنباخ، ۲۰۰۱). ایشنباخ با استفاده از آلفای کرونباخ برای پسران ۰/۸۹ و برای دختران ۰/۹۴ و با استفاده از دو نیمه کردن برای پسران

1 - Muliidmnoonal ttuden''' LSSS Siffaction Scaee

2 - uu ebner

3 - Youth Seff-epott Scaee

4 - Achenbach

۰/۸۴ و برای دختران ۰/۸۷ به دست آمد. ضریب اعتبار آلفای کرونباخ برای زیرمقیاس های اضطراب/ افسردگی، گوشه گیری/ افسردگی، مشکلات جسمانی، مشکلات اجتماعی، مشکلات تفکر، مشکلات توجه، رفتار قانون شکنی، رفتار پرخاشگرانه، برونی سازی، درونی سازی و مشکلات کلی به ترتیب برابر ۰/۸۳، ۰/۸۵، ۰/۷۸، ۰/۷۹، ۰/۶۶، ۰/۷۸، ۰/۶۴، ۰/۸۷، ۰/۸۹، ۰/۸۱، ۰/۷۹ و ضریب اعتبار دو نیمه کردن برای همان زیرمقیاس ها به ترتیب ۰/۷۷، ۰/۷۱، ۰/۶۸، ۰/۸۶، ۰/۶۷، ۰/۸۷، ۰/۶۹، ۰/۸۶، ۰/۸۳، ۰/۷۶ و ۰/۸۳ به دست آمد (آخنباخ، ۲۰۰۱). حبیبی، بشارت، فدایی و نجفی (۱۳۸۸) آلفای کرونباخ در دوقلوهای همسان ۰/۹۴ و در دوقلوهای ناهمسان ۰/۹۰ و در کل نمونه ۰/۹۳ و میزان اعتبار دو نیمه کردن در دوقلوهای همسان ۰/۹۱ و در دوقلوهای ناهمسان ۰/۸۶ و در کل نمونه ۰/۸۹ گزارش کردند.

فرم بلند مقیاس تکامل مثبت نوجوانان (PYD): این پرسشنامه توسط گلدهف، باورز، بوید، مولر، ناپولیتانو^۲ و همکاران (۲۰۱۴) ساخته شده است. این پرسشنامه دارای ۸۳ سوال می باشد که پنج خرده مقیاس مهارت (داشتن یک دیدگاه مثبت نسبت به برخی از حوزه های خاص مانند اجتماعی، دانشگاهی، شناختی و شغلی)، اعتماد به نفس (یک حس درونی مثبت کلی نسبت به خود ارزشی و خودکارآمدی، یک حس کلی احترام به خود)، ارتباط (داشتن یک ارتباط دو سویه مثبت با مردم، همسالان، خانواده، مدرسه و جامعه، که در این روابط دو طرفه هر دو به هم کمک می کنند)، شخصیت (احترام به قوانین فرهنگی و اجتماعی، داشتن استاندارد های صحیح رفتاری، اخلاق مدار بودن و درست و صادق بودن) و مراقبت^۳ (حس همدردی و همدلی نسبت به دیگران داشتن) را اندازه گیری می کند. گلدهف و همکاران (۲۰۱۴) آلفای کرونباخ خرده مقیاس توانایی را ۰/۸۶، اعتماد به نفس را ۰/۹۲، ارتباط را ۰/۹۲، شخصیت را ۰/۹۳ و مراقبت و سرپرستی را ۰/۸۸ گزارش کرده اند (گلدهف و همکاران، ۲۰۱۴).

مقیاس تعارض والدین - نوجوانان (فرم نوجوانان):

این پرسشنامه نسخه کوتاه شده پرسشنامه تعارض والد-نوجوان اسدی یونسی (۱۳۹۰) است که برای سنجش فراوانی تعارض و شدت تعارض والد-نوجوان در بین نوجوانان ۱۱ تا ۱۸ ساله

1 - Positive Youth Development

2 - Geldhof, Bowers, Boyd, Mueller & Napolitano

3 - Competence, Confidence, Connection, Character & Caring

طراحی شده بود. این پرسشنامه ۹۲ سوالی است که دارای ۱۴ خرده مقیاس می باشد و هر گویه آن از دو قسمت جداگانه تشکیل شده است، قسمت اول فراوانی تعارض و قسمت دوم شدت تعارض را می‌سنجد. فراوانی تعارض (تعداد موضوعات مورد تعارض بین والدین و نوجوانان در خانواده) در قالب مقیاس ۵ نقطه‌ای طیف لیکرت اندازه‌گیری می‌شود (۱=تقریباً هرگز تا ۵=همیشه)؛ همچنین شدت تعارض به معنای احساسات و هیجانات همراه با تعارض است و همانند فراوانی تعارض نمره‌گذاری می‌شود که بین ۱ (آرام) تا ۵ (عصبانی) متغیر است و نمره بالا در هر عامل، فراوانی بالا و شدت تعارض نوجوان با والدین خود است (به نقل از سدی یونسی، مظاهری، شهیدی، طهماسیان و فیاض بخش، ۱۳۹۰). مختارنیا و حبیبی (۱۳۹۴) از طریق تحلیل عاملی اکتشافی دو عامل تعارض در عملکرد نوجوان و رفتار والدین را گزارش کرده‌اند. همچنین روایی تمیزی این پرسشنامه را با بررسی در خانواده‌های دارای سوء مصرف مواد و خانواده‌هایی که چنین ویژگی را نداشتند، مورد تایید قرار دادند. ضریب آلفای کرونباخ کل این پرسشنامه ۰/۸۷، عامل عملکرد نوجوان ۰/۸۴ و رفتار والدین ۰/۷۵ برآورد کردند (به نقل از اسدی و همکاران).

یافته‌های پژوهش

نمونه پژوهش حاضر با ریزش ۲۲ نفر، متشکل از ۶۷۸ دانش‌آموز سنین ۱۱-۱۹ سال بود که ۳۸۷ نفر از آنان را پسران و ۲۹۱ نفر از آنان را دختران تشکیل می‌دادند. بر حسب میزان تحصیلات والدین دانش‌آموزان، درصد بالاتری از پدران دانش‌آموزان شرکت‌کننده در این مطالعه (۵۶,۲٪) در مقایسه با مادر شان (۴۸,۵٪) از تحصیلات دانشگاهی برخوردار بودند. بر حسب میزان درآمد والدین دانش‌آموزان، بخش اعظمی از خانواده شرکت‌کنندگان (۵۷,۶٪) دارای درآمدی بیش از یک میلیون تومان بودند. بر حسب اشتغال والدین دانش‌آموزان، بخش اعظمی از پدران دانش‌آموزان شرکت‌کننده در این مطالعه شاغل بودند (۷۵,۷٪) که از این بین ۴۰,۴٪ به کارهای آزاد اشتغال داشتند. در مقابل، تنها ۲۱,۵٪ از مادران دانش‌آموزان شرکت‌کننده در این پژوهش به کارهای دولتی و آزاد اشتغال داشتند و بخش اعظمی از آن‌ها (۵۸,۴ درصد) خانه‌دار بودند. بر حسب وضعیت مسکن، بیش از نیمی از شرکت‌کنندگان (۵۵٪) در منازل شخصی (ملکی) سکونت داشتند و مابقی (۴۵٪) اجاره نشین بودند.

جدول ۱: نتایج تحلیل همبستگی پیرسون به منظور بررسی رابطه بین رضایت از زندگی، تعارض والد-نوجوان، تکامل مثبت نوجوانی و مشکلات رفتاری

مشکلات رفتاری	انحراف معیار	میانگین	تعداد		
رضایت از خانواده	۰/۹۵	۴/۸۲	۶۷۸	رضایت از خانواده	رضایت از زندگی خردمقیاس های چندبعدی
رضایت از دوستان	۰/۶۱	۳/۶۶	۶۷۸	رضایت از دوستان	
رضایت از مدرسه	۱/۱۲	۳/۸	۶۷۸	رضایت از مدرسه	
رضایت از محیط	۰/۹۳	۴/۲	۶۷۸	رضایت از محیط	
رضایت از خود	۰/۷۴	۴/۹	۶۷۸	رضایت از خود	
رضایت کلی	۰/۶۱	۴/۴۵	۶۷۸	رضایت کلی	
فراوانی تعارض	۷۰/۹۸	۱۹۵/۷	۶۷۸	فراوانی تعارض	تعارضات والد-نوجوان خردمقیاس های
شدت تعارض	۵۳/۴	۱۵۶/۵	۶۷۸	شدت تعارض	
شخصیت	۱۳/۷۲	۶۵/۹۷	۶۷۸	شخصیت	نوجوانی خردمقیاس های تکامل مثبت
توانایی	۱۱/۰۸	۶۳/۵	۶۷۸	توانایی	
مراقبت	۱۷/۵۴	۶۳/۴۷	۶۷۸	مراقبت	
ارتباط	۱۶/۹۹	۵۷/۰۳	۶۷۸	ارتباط	
اعتماد به نفس	۱۶/۰۵	۵۴/۵	۶۷۸	اعتماد به نفس	

$p < 0.01$ ** $p < 0.05$ *

همان طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، بین مولفه های رضایت از زندگی و مولفه های تکامل مثبت نوجوانی با مشکلات رفتاری به لحاظ آماری رابطه منفی و معنی دار مشاهده

پیش‌بینی مشکلات رفتاری نوجوانان بر مبنای رضایت از زندگی، تعارض والد-نوجوان و تکامل مثبت نوجوانی
 Predict behavioral problems based on life satisfaction, parent-adolescent conflict and the

شد در حالیکه بین شدت تعارضات والدین-نوجوانان در تمامی زمینه‌ها و مشکلات رفتاری نوجوانان ارتباط مثبت معناداری وجود دارد.
 به منظور پیش‌بینی مشکلات رفتاری نوجوانان بر اساس متغیرهای رضایت از زندگی، تعارضات والدین-نوجوانان و تکامل مثبت نوجوانی از تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شده است.

جدول ۲- بررسی اثر پیش‌بینی‌کنندگی رضایت از زندگی، تعارضات والد-نوجوان و تکامل مثبت نوجوانی روی شاخص تعدیل شده مشکلات رفتاری

بررسی معنا داری مدل				ضریب استاندارد			ضرایب غیر استاندارد	آماره پیش بین	
معنی داری	F	درجه آزادی	منبع متغیر	معنی داری	t	Beta	خطای استاندارد	B	
.۰۰۱	۵۵/۵۲	۵	رگرسیون	۰/۰۰۱	۸/۹۴	-	۱۰/۸	۹۶/۶۲	مقدار ثابت
			باقیمانده	۰/۰۰۱	۶/۰۸	۰/۲۶	۰/۰۳	۰/۱۶	شدت تعارضات
			کل	۰/۰۰۱	-۳/۲۷	۰-/۱۴	۲/۲۲	-۷/۲۷	رضایت کلی
		۰/۰۰۱	-۳/۷۶	-۰/۱۳	۰/۱	-۳۷	توانایی		
		۰/۰۰۱	۳/۸۱	۰/۱۶	۰/۰۱۸	۰/۰۷	فراوانی تعارضات		
		۰/۰۱	-۲/۷	-۰/۱۲	۱/۱۸	-۳/۲۱	رضایت از مدرسه		

نتایج مرحله آخر رگرسیون گام به گام بعد از دو گام در جدول ۵ حاکی از آن است که متغیرهای پیش‌بین روی هم ۲۹ درصد واریانس شاخص تعدیل شده مشکلات رفتاری را تبیین می‌کند. نتایج تحلیل واریانس برای بررسی معنی دار بودن مدل پیش‌بینی‌کننده شاخص تعدیل

شده مشکلات رفتاری نشان می‌دهد که حداقل یکی از متغیرهای پیش بین اثر پیش بینی‌کنندگی معنی‌داری دارد ($F(5, 671) = 55/52, p < 0/001$). از بین متغیرهای پیش بین، شدت تعارض ($B = 0/16, t = 6/08, p < 0/001$)، رضایت کلی ($t = -3/27, p < 0/001$)، توانایی ($B = -7/27, t = -3/76, p < 0/001$)، فراوانی تعارض ($B = -3/27, t = -3/76, p < 0/001$)، و رضایت از مدرسه ($B = 0/07, t = 3/81, p < 0/001$)، و رضایت از مدرسه ($B = -3/21, t = -2/7, p < 0/01$) اثر پیش‌بینی‌کنندگی معنی‌داری شاخص تعدیل شده مشکلات رفتاری دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی مشکلات رفتاری نوجوانان بر مبنای رضایت از زندگی، تعارض والد - نوجوان و تکامل مثبت نوجوانان می‌باشد. یافته‌های پژوهش نشان داد بین مولفه‌های تکامل مثبت نوجوانی با مشکلات رفتاری به لحاظ آماری رابطه منفی معناداری وجود دارد؛ خرده‌مقیاس‌های توانایی و اعتماد به نفس بیشترین همبستگی منفی را با مشکلات رفتاری دارند، به عبارتی با افزایش مشکلات رفتاری شاهد کاهش تکامل مثبت نوجوانان هستیم. این یافته همسو با پژوهش‌های شک و لنگ (۲۰۱۳) مبنی بر ارتباط منفی تکامل مثبت نوجوانی با مشکلات رفتاری، گورا و برادشو (۲۰۰۸) مبنی بر رابطه منفی بین مشکلات رفتاری و تکامل مثبت نوجوانی، لی، دلوجیو، دیریسو، سالکونی و مازچی^۱ (۲۰۱۵) مبنی بر ارتباط منفی اعتماد بنفس و مشکلات رفتاری نوجوانان، باجاج، رابینز و پاند^۲ (۲۰۱۶) مبنی بر نقش عزت نفس در کاهش مشکلات رفتاری و روانشناختی نوجوانان، بارنیکوت، وامپولد و پریس^۳ (۲۰۱۴) مبنی بر ارتباط رفتارهای پرخاشگرانه با افسردگی نوجوانان می‌باشد.

مشکلات رفتاری نوجوانان مانند اضطراب، افسردگی، گوشه‌گیری، شکایات جسمانی، مشکلات اجتماعی، مشکلات تفکر، رفتار قانون‌شکنی، رفتار پرخاشگرانه و سایر مشکلات رفتاری، دارای ارتباط منفی با خرده‌مقیاس شخصیت (یکی از خرده‌مقیاس‌های تکامل مثبت نوجوانی) می‌باشد، شخصیتی که در تکامل مثبت نوجوانی مدنظر می‌باشد دارای اخلاقی مطابق باوجدان و هنجارهای جامعه می‌باشد، شخصیتی که به این هنجارها و ارزش‌ها احترام می‌گذارد

¹ - Li, Delvecchio, Di Riso, Salcuni, Mazzeschi

² - Bajaj, Robins, Pande

³ - Barnicot, Wampold, Priebe

و می‌تواند در پای بندی فرد به عمل، طبق این هنجارها تاثیر گذار باشد (مولر، لوین و اوربون^۱، ۲۰۱۱).

مولفه دیگر تکامل مثبت نوجوانی، ارتباطات بین فردی مناسب و سازنده می‌باشد، ارتباطات بین فردی بر خلق و سایر رفتارهای انسان تأثیر می‌گذارد و خلق، بر نحوه‌ای که فرد نقش خود را اجرا می‌کند تأثیر می‌گذارد. افرادی که نارسایی‌های میان فردی دارند، عموماً در طول زندگی خود در تشکیل دادن روابط و حفظ کردن آن، مشکل داشته‌اند. کسی که عملکرد میان فردی سازگارانه دارد، روابط نزدیک با خانواده و افراد صمیمی دیگر، روابط امیدبخش با دوستان و روابط مناسب با همکاران خود را حفظ می‌کند. که همه این موارد در تضاد با مشکلات رفتاری می‌باشد و مانعی برای ایجاد چنین مشکلاتی، در مقابل کسی که نارسایی‌های میان فردی دارد از لحاظ اجتماعی منزوی‌تر است، در حضور دیگران مضطرب است و اگر روابط معنی‌داری را حفظ کرده باشد، تعداد آن محدود است. ارتباطات بین فردی سازنده و عمیق در ضمن یکی از بهترین راه‌ها، برای پیشگیری از برگشت افسردگی و اختلال‌های دیگر نیز هست (پروچاسکا و نورکراس، ۲۰۰۷، ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۸۷).

دیگر مولفه تکامل مثبت نوجوانی اعتماد به نفس است، اعتماد به نفس در دوران نوجوانی، نوسان زیادی به خود می‌گیرد، زیرا عامل مهمی در این دوران می‌باشد و می‌تواند از بروز مشکلات رفتاری و هیجانی در این دوره جلوگیری نماید (لو، وانگ، ژانگ، چن و کوان^۲، ۲۰۱۶)، نوجوانی که دارای اعتمادبه‌نفس مناسبی می‌باشد کمتر تحت تاثیر همسالان دست به رفتارهای تکانه‌ای می‌زند، ارزش‌های مشخصی برای خودساخته و آن‌ها را دنبال می‌نماید، اهداف سازنده‌ای را دنبال می‌کند که در خودکارآمدی، روابط میان فردی مناسب، یادگیری‌های بین فردی مفید و کسب حمایت اجتماعی موثر است، تمامی این عوامل می‌توانند آسیب‌پذیری نوجوان را کاهش دهند و آمار مشکلات روانی و رفتاری در این سن را کاهش دهند (مادونادو، هوانگ، چن، کاسن، کوهن و همکاران^۳، ۲۰۱۳).

طبق تحقیقات انجام شده، فعالیت‌ها و تجاربی که نوجوانان در خلال برنامه‌های متنوع تکامل مثبت نوجوان دریافت می‌کنند به آنها کمک می‌کنند تا در ابعاد اجتماعی، اخلاقی،

¹ - Mueller, Lewin-Bizan & Urban

² -Luo, Wang, Zhang, Chen, Quan

³ -Maldonado, Huang, Chen, Kasen, Cohen

هیجانی، فیزیکی و شناختی به کفایت و کارآمدی برسند (شک و لنگ، ۲۰۱۳). طبیعتاً با ارتقای ابعاد اجتماعی، اخلاقی، هیجانی و شناختی نوجوانان، مشکلات رفتاریشان کاهش پیدا می‌کند، در واقع ماهیت برنامه‌های تکامل مثبت نوجوانان به گونه‌ای طراحی شده است که مشکلات رفتاری نوجوانان را کاهش می‌دهد و باعث رشد مهارت‌های شناختی، اجتماعی، فیزیکی و اخلاقی آنها می‌شود.

برنامه تکامل مثبت نوجوانی می‌تواند به عنوان ریسک فاکتور در اختلالات خلقی، اختلالات طیف اعتیاد، بزهکاری و مشکلات گوناگون دوران نوجوانی به شمار رود؛ تکامل مثبت نوجوانان امروزه در طیف وسیعی از مشکلات و اختلالات دوران نوجوانی مورد بررسی قرار می‌گیرد، (مالندز، دیکسون، فلتچر، توماس، هیندز و همکاران، ۲۰۱۶). به همین دلیل امروزه از مداخلات مبتنی بر تکامل مثبت نوجوانی برای پیشگیری و درمان در مشکلات مختلف دوره نوجوانی استفاده می‌شود (ساندرز، مانفورد، تیماسرن، لیبنبرگ، آنکار، ۲۰۱۵).

همچنین در این پژوهش مشخص شد که بین رضایت از زندگی نوجوانان و مشکلات رفتاری نوجوانان رابطه‌ی منفی معنی‌داری وجود دارد. به عبارتی دیگر با افزایش مشکلات رفتاری، میزان رضایت از زندگی نوجوانان کاهش می‌یابد. این یافته همسو با مطالعات ژئی، ژاهو، ژئی و لی^۳ (۲۰۱۶)، کیم و کیم (۲۰۰۸)، فرگوسن و بودن (۲۰۰۸) و جورجیادس و بویل (۲۰۰۷). در بین خرده مولفه‌های رضایت از زندگی، رضایت از مدرسه و رضایت از خانواده بهترین پیش بین‌کننده‌ها در رابطه با مشکلات رفتاری نوجوانان هستند.

رضایت از زندگی نوجوانان بسترساز رشد مثبت و سلامت روان در این سن می‌باشد، رضایت از زندگی در نوجوانی بستری مناسب برای روابط اجتماعی مناسب، پیشرفت تحصیلی، کاهش رفتارهای پرخطر و بزهکارانه، فراهم نمودن فرصتی مناسب برای تشکیل هویت و ایجاد روابط مبتنی بر صمیمیت و عواطف مثبت بین والد و نوجوان می‌باشد (ژئی، ژاهو، ژئی و لی، ۲۰۱۶). رضایت از زندگی نوجوانان پیش‌بینی‌کننده سلامت روان و کاهش نشانه‌های اضطراب و افسردگی است (سرین، سرین و اوزباس، ۲۰۱۰)، در مطالعه‌ای که در کره جنوبی انجام شد مشخص شد که عدم رضایت از زندگی در نوجوانان با رفتارهای مخاطره‌آمیز و بزهکارانه در

¹ - Melendez, Dickson, Fletcher, Thomas, Hinds

² - Sanders, Munford, Thimasarn, Liebenberg, Ungar

³ - Xie, Zhao, Xie, Lei

⁴ - Serin, Serin, Özbaş

نوجوانان ارتباط دارد (یانگ و چوی^۱، ۲۰۱۷)، بنظر می‌رسد زمانی که فرد از زندگی خود رضایت کافی نداشته باشد و در حس ناامیدی به سر ببرد بیشتر اقدام به انجام رفتارهای پرخطر و ناسالم می‌کند در واقع نوجوانی که احساس می‌کند بین خود واقعی و خود ایده‌آش فاصله‌ای بسیار هست و کم کردن آن فاصله را غیر ممکن می‌داند به این تفکر می‌رسد که چیزی برای از دست دادن ندارد و بخاطر همین خود را بیشتر در رفتارهای آسیب‌زا و ناسالم درگیر می‌کند. هنگامی که رضایت از زندگی در نوجوانی از سطوح مطلوبی برخوردار باشد با احساس شایستگی در انواع ابعاد زندگی مانند تحصیلی، شغلی روابط میان فردی و خانوادگی همراه است، این شایستگی و به‌طور خلاصه احساس مهارت داشتن در این ابعاد زندگی نقش مهمی در کاهش رفتارهای ناسالم و نابهنجار و متعاقب آن کاهش مشکلات رفتاری نوجوانان دارد، یک نوجوان هنگامی که در این حوزه‌ها دارای عملکرد مناسبی است، تقویت و تشویق‌های محیطی را دریافت می‌کند، مورد احترام بزرگسالان و همسالان قرار می‌گیرد، به تبع این موارد مثبت احتمال بروز مشکلات رفتاری در او کمتر می‌شود (کالیمو و ووری^۲، ۱۹۹۰). از آنجایی که نوجوانی، دوره‌ایست که رضایت از زندگی فرد دائما متغیر می‌باشد به دلیل بلوغ جنسی، روابط عاطفی، نزدیکی برای ورود به دانشگاه و محیط واقعی جامعه و بازار کار، فرد دستخوش هیجانات مختلف مثبت و منفی می‌گردد که می‌تواند، به شدت رضایت از زندگی وی را تحت تاثیر قرار دهد، این عوامل در صورتی که کنترل نشوند و مورد غفلت واقع گردند می‌توانند باعث بروز مشکلات رفتاری در نوجوانان شوند.

همچنین یافته‌ها پژوهش نشان داد که بین تعارض والد-نوجوان و مشکلات رفتاری نوجوانان رابطه‌ی مستقیمی وجود دارد؛ به عبارتی با افزایش فراوانی و بخصوص شدت تعارضات والد-فرزندی، بر مشکلات رفتاری نوجوانان افزوده می‌شود، که این یافته همسو با یافته‌های برانیا، وان دورن، وان در واک و میس^۳ (۲۰۰۹)، پاش، دیدروف، چان، فلورس، پنلا و پانتوچا^۴ (۲۰۰۶)، اسدی، جاویدی و قاسمی (۱۳۹۴)، منصوری (۱۳۹۰). می‌باشد.

پژوهش‌ها نشان داده است که تعارض والد-نوجوان با ناسازگاری‌ها و مشکلات رفتاری دوره نوجوانی مانند افسردگی، رفتارهای نامقبول، مشکلات رفتاری در مدرسه و اضطراب ارتباط

¹ - Jung, Choi

² Kalimo, Vuori

³- Branje, van Doorn, van der Valk, Meeus

⁴ - Pasch, Deardorff, Tschann, Flores, Penilla, Pantoja

دارد، وقتی که شدت این تعارضات والد-نوجوان زیاد باشد به آسیب‌های رفتاری و روانی در نوجوان منجر می‌شود، به‌طورکلی شیوه‌های منفی والدگری با مشکلات سلامت روان در فرزندان تداعی می‌شود، درحالی‌که شیوه‌های مثبت والدگری با تقویت سلامت روان تداعی می‌شوند، خانواده، اولین پایه‌گذار شخصیت، ارزش‌ها و معیارهای فکری است که نقش مهمی در تعیین سرنوشت و سبک زندگی و آینده فرد دارد و سلامت روان تا حدود زیادی درگرو آن است. از آنجایی‌که در خانواده‌های که تعارض‌های شدیدی وجود دارد، الگوهای شناختی نادرست دیگری نظیر عقاید خشک و انعطاف‌ناپذیر که جلوی تصمیم‌گیری‌های دموکراتیک را می‌گیرد و تفسیر منفی از وقایع مشاهده می‌شود که به نوبه خود، باعث بروز عواطف خشونت‌آمیز می‌شود در نتیجه نوجوانان وقتی با درگیری‌های مداوم با والدین مواجه می‌شوند، اغلب احساس درماندگی می‌کنند که به بروز نشانه‌های افسردگی نظیر درماندگی، سرزنش خود، ناراحتی، نگرانی و همچنین نشانه‌های اضطراب منجر می‌شود همچنین نوجوانان به دلیل میل به استقلال و احساس بزرگ شدن اغلب در مقابل والدین جبهه‌گیری می‌کنند، والدین هم به دلیل نگران بودن و شاید ناآشنا بودن با طرز برخورد صحیح با فرزندان در این دوره باعث به وجود آمدن درگیری‌های مداوم و زیاد بین خود و فرزندان می‌شوند. بنابراین، هرچه تعارضات بین آن‌ها بیشتر باشد مشکلات روان‌شناختی از جمله افسردگی و اضطراب و استرس در فرزندان بیشتر می‌شود (اسدی، جاویدی و قاسمی، ۱۳۹۴). کودکان و نوجوانانی که درگیری و تعارض با والدین را تجربه می‌کنند این شیوه ارتباطی را در رابطه با همسالان و دیگر افراد به کار می‌گیرند که نتیجه آن مشکلات و درگیری‌های بین این نوجوانان و دیگر افراد است.

افرادی که نیازهای هیجانی آن‌ها در نتیجه عدم تعامل صحیح با والدین خود به‌طور مناسب ارضاء نشده است، به هنگام وقوع مشکل و هرگونه فقدان، به‌احتمال بیشتری به مشکلات هیجانی از جمله افسردگی مبتلا می‌شوند. زمانی که والدین، نوجوان را برای ایجاد مشکلات خانوادگی سرزنش کنند یا بر مبنای قواعد اخلاقی سخت‌گیرانه، نوجوان را فردی بد و گناهکار بخوانند، تحمل یا تاب‌آوری نوجوان کاهش می‌یابد و ممکن است نوجوان به پرخاشگری بین فردی، تمایل به انتقام‌گیری، انتقام از والدین، طغیان علیه والدین، مجازات خود، احساس گناه شدید، اطاعت توأم با ترس و اضطراب اقدام کند یا زمانی که والدین بیش‌ازحد به نوجوان موعظه می‌کنند یا به علت بی‌اعتمادی، فرزند خود را به دلیل شرکت در فعالیت‌هایی سرزنش کنند،

تحمل نوجوان کاهش می‌یابد و نیز ممکن است با دست زدن به رفتارهایی که به انجام دادن آن‌ها متهم شده است یا محکوم کردن خود برای تخلفات جزئی که تنفر از خود و احساس گناه به همراه دارد، نسبت به والدین واکنش نشان دهد (بوهلر، آنتونی، کریشناکومار، استون، جرارد و همکاران^۱، ۱۹۹۷). نوجوانی که از تعارض والد-فرزند برخوردار می‌باشد و سلامت روان وی مورد تهدید واقع شده است، متعاقبا با خطر انجام رفتارهای ناسالم و مشکلات رفتاری روبه‌رو است و عزت‌نفس، اعتماد به نفس، همدلی و احساس شایستگی او لطمه خواهد خورد و در بروز رفتارهای مناسب و مفید نیز دچار مشکلاتی می‌گردد.

نوجوانی، دوره ای است که می‌تواند فرد را نسبت به مشکلات روانشناختی و رفتاری آسیب‌پذیر سازد، رفتارهای ضداجتماعی، گوشه‌گیری، انزوا، اضطراب، اعتیاد، رفتارهای جنسی پرخطر و رفتارهای آسیب‌رسان به خود، که همگی در حوزه مشکلات رفتاری نوجوانان جای می‌گیرند می‌توانند سلامت جسمی و روانی این افراد را تحت تاثیر قرار دهند (ساندرز، مانفورد، تیماسرن، لینبرگ، آنکار، ۲۰۱۵). در این بین، عدم تکامل مثبت نوجوانان، تعارضات والد-فرزند و رضایت پایین از زندگی، می‌توانند مشکلات رفتاری نوجوانان را تشدید و حرکت فرد بسوی یکپارچگی در شخصیت و عمل را کند و گاهی متوقف نمایند، نتایج تحلیل داده‌ها به صورت رابطه‌ای می‌باشد، گرچه نمی‌توان استنتاج‌های علی و معلولی از این یافته‌ها داشت، اما این یافته‌ها، جهت رابطه‌ها و ارتباطات معنادار را برای ما آشکار می‌سازد و مشخص می‌سازد که در فضایی که خانواده و ارتباطات والد-فرزند با تنش‌ها و مشکلاتی روبه‌رو می‌باشد، می‌تواند رابطه مستقیمی با مشکلات رفتاری نوجوانان داشته باشد.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به این مورد اشاره کرد که اداره آموزش و پرورش فقط در مدارس دولتی اجازه انجام پژوهش را می‌دهد، بنابراین امکان اجرای پرسشنامه‌ها در مدارس غیر دولتی (غیر انتفاعی) فراهم نبود که این مساله به عنوان محدودیت می‌تواند تعمیم دهی نتایج را با دشواری روبرو سازد. از آنجایی که در این پژوهش فقط از پرسشنامه استفاده شده است، پیشنهاد می‌شود در سایر پژوهش‌ها از سایر ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات مانند مصاحبه برای بدست آوردن اطلاعات عمیق‌تر استفاده شود. همچنین با توجه به اینکه متغیرهای تکامل مثبت نوجوانان، رضایت از زندگی و تعارض والد-نوجوان، توانایی پیش‌بینی مشکلات

¹ -Buehler, Anthony, Krishnakumar, Stone, Gerard

رفتاری نوجوانان را دارند، پیشنهاد می‌شود که در برنامه‌های پیشگیرانه و مداخلاتی در رابطه با مشکلات رفتاری نوجوانان این مولفه‌ها مد نظر قرار گیرند. به علاوه با توجه به ارتباط تعارض والد- نوجوان با مشکلات رفتاری، آموزش مهارت های لازم به والدین در زمینه حل تعارض با فرزندان و بررسی نقش این آموزش در کاهش مشکلات رفتاری و رفتارهای پرخطر نیز پیشنهاد می‌گردد.

منابع

- اسدی، الهه؛ جاویدی، حجت الله؛ قاسمی، نوشاد؛ (۱۳۹۴). رابطه تعارض والد - نوجوان، تاب آوری با مشکلات روان شناختی نوجوانان مقطع دوم و سوم راهنمایی در مناطق چهارگانه آموزش و پرورش شهر شیراز. مطالعات روان شناختی، ۱۱ (۱).
- اسدی، مسعود؛ منصوریان، یزدان؛ نظری، علی محمد؛ (۱۳۹۴). تبیین شاخص های والدگری موفق دوره نوجوانی در نمونه هایی از خانواده های ایرانی: یک مطالعه کیفی. فصلنامه علمی پژوهشی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، ۳ (۳)
- انیسی، جعفر؛ سلیمی، سید حسین؛ میرزمانی، سید محمود؛ رئیسی، فاطمه؛ نیکنام، مژگان؛ (۱۳۸۶). بررسی مشکلات رفتاری نوجوانان. مجله علوم رفتاری، ۱ (۲): ۱۶۳-۱۷۰
- پروچاسکا، جیمز و نورکراس، جان (۲۰۰۷). نظریه های روان‌درمانی. برگردان: یحیی سید محمدی (۱۳۸۷). تهران: نشر روان.
- روستایی‌راد، شیدا (۱۳۹۵). رابطه مشکلات رفتاری، رضایت از زندگی و تعارض والد- نوجوان با تکامل مثبت نوجوانان. پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد. رشته روان شناسی خانواده، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید بهشتی تهران.
- زارب، زانت (۲۰۰۱). ارزیابی و درمان شناختی رفتاری نوجوانان. ترجمه محمد خدایاری فرد و یاسمین عابدینی (۱۳۸۱). تهران: انتشارات رشد.
- زرگر، یدالله؛ محمدی بهرام‌آبادی، راضیه؛ بساک نژاد، سودابه (۱۳۹۱). بررسی فرایندهای خانواده به‌عنوان پیش‌بین‌های مشکلات رفتاری در دانش آموزان پایه‌ی دوم دبیرستان شهر یاسوج. *روانشناسی مدرسه*، ۱ (۲): ۱۰۳-۷۷.
- منصوری، سپیده سادات (۱۳۹۰). نقش واسطه‌گری تنظیم شناختی هیجان برای والدگری و مشکلات هیجانی نوجوان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد، واحد مرودشت.

Ansary, N. S. & Luthar, S. S. (2009). Distress and academic achievement among adolescents of affluence: A study of externalizing and internalizing problem behaviors and school performance. *Development and Psychopathology*, 21(01), 319-341.

Ary, D. V., Duncan, T. E., Duncan, S. C., & Hops, H. (1999). Adolescent problem behavior: The influence of parents and peers. *Behaviour research and therapy*, 37(3), 217-230.

Predict behavioral problems based on life satisfaction, parent-adolescent conflict and the

- Aunola, K. Stattin, H. & Nurmi, J. E. (2000). Adolescents' achievement strategies, school adjustment, and externalizing and internalizing problem behaviors. *Journal of Youth and Adolescence*, 29(3), 289-306.
- Austen, S. & Jeffery, D. (Eds). (2006). Deafness and challenging behaviour: the 360° perspective. *John Wiley & Sons*
- Bajaj, B. Robins, R. W. & Pande, N. (2016). Mediating role of self-esteem on the relationship between mindfulness, anxiety, and depression. *Personality and Individual Differences*, 96, 127-131.
- Baltes, P. B., & Schaie, K. W. (Eds.). (2013). *Life-span developmental psychology: Personality and socialization*. Elsevier.
- Barker, D. H., Quittner, A. L., Fink, N. E., Eisenberg, L. S., Tobey, E. A., & Niparko, J. K. (2009). Predicting behavior problems in deaf and hearing children: the influences of language, attention, and parent-child communication. *Development and psychopathology*, 21(02), 373-392.
- Barnicot, K. Wampold, B. & Priebe, S. (2014). The effect of core clinician interpersonal behaviours on depression. *Journal of Affective Disorders*, 167, 112-117.
- Branje, S. J., van Doorn, M., van der Valk, I., & Meeus, W. (2009). Parent-adolescent conflicts, conflict resolution types, and adolescent adjustment. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(2), 195-204.
- Buehler, C. Anthony, C. Krishnakumar, A. Stone, G. Gerard, J. & Pemberton, S. (1997). Interparental conflict and youth problem behaviors: A meta-analysis. *Journal of Child and family studies*, 6(2), 233-247.
- Fergusson, D. M., Boden, J. M., & Horwood, L. J. (2008). Exposure to childhood sexual and physical abuse and adjustment in early adulthood. *Child abuse & neglect*, 32(6), 607-619.
- Georgiade, K., Boyle, M. H., & Duku, .. (2007). Contextual influences on children's ee ntal health and school performance: The moderating effects of family immigrant status. *Child development*, 78(5), 1572-1591.
- Guerra, N. G. & Bradshaw, C. P. (2008). Linking the prevention of problem behaviors and positive youth development: Core competencies for positive youth development and risk prevention. *New directions for child and adolescent development*, 2008(122), 1-17.
- Guttmanova, K., Szanyi, J. M., & Cali, P. W. (2007). Internalizing and externalizing behavior problem scores: Cross-ethnic and longitudinal measurement invariance of the Behavior Problem Index. *Educational and Psychological Measurement*.
- Hancock, M. (1994). Collaboration for youth development: youth action programming. *National Civic Review*, 83(2), 139-145.
- Holling, H., Erhar, T. M., Ravens, S., & Schlak, R. (2007). Behavioral problems in children and adolescence. *J Psychol Gesundheitsschutz*, 784-93.
- Jung, S., & Choi, E. (2017). Life satisfaction and delinquent behaviors among Korean adolescents. *Personality and Individual Differences*, 104, 104-110.
- Kalimo, R. & Vuori, J. (1990). Work and sense of coherence—resources for competence and life satisfaction. *Behavioral Medicine*, 16(2), 76-89.
- Kim, H. S., & Kim, H. S. (2008). Risk factors for suicide attempts among Korean adolescents. *Child psychiatry and human development*, 39(3), 221-235.
- Lerner, R. M. Schwartz, S. J. & Phelps, E. (2009). Studying the processes of individual development: Theoretical problematic and methodological possibilities. *Human Development*, 52, 44-68.
- Li, J.B. Delvecchio, E. Di Riso, D. Salcuni, S. & Mazzeschi, C. (2015). Self-esteem and its association with depression among Chinese, Italian, and Costa Rican adolescents: A cross-cultural study. *Personality and Individual Differences*, 82, 20-25.
- Libua Negru. Action needed on improving mental health for adolescents. WHO Reginal office for Europe. Copenhagen, oct 2007.

- Luo, Y., Wang, Z., Zhang, H., Chen, A., & Quan, S. (2016). The effect of perfectionism on school burnout among adolescence: The mediator of self-esteem and coping style. *Personality and Individual Differences*, 88, 202-208.
- Maldonado, L. Huang, Y. Chen, R. Kasen, S. Cohen, P. & Chen, H. (2013). Impact of early adolescent anxiety disorders on self-esteem development from adolescence to young adulthood. *Journal of Adolescent Health*, 53(2), 287-292.
- Melendez-Torres, G. J., Dickson, K., Fletcher, A., Thomas, J., Hinds, K., Campbell, R., . . . Bonell, C. (2016) Positive youth development programmes to reduce substance use in young people: Systematic review. *International Journal of Drug Policy*. 62, 97-106.
- Moretti, M. M., & Peled, M. (2004). Adolescent-parent attachment: Bonds that support healthy development.
- Mueller, M. K., Phelps, E., Bowers, E. P., Agans, J. P., Urban, J. B., & Lerner, R. M. (2011). Youth development program participation and intentional self-regulation skills: Contextual and individual bases of pathways to positive youth development. *Journal of adolescence*, 34(6), 1115-1125.
- Nixon, R. (1997). What is positive youth development? *Child welfare*, 76(5), 571.
- Pasch, L. A., Dearthoff, J., Tschann, J. M., Flores, E., Penilla, C., & Pantoja, P. (2006). Acculturation, Parent-Adolescent Conflict, and Adolescent Adjustment in Mexican American Families. *Family Process*, 45(1), 75-86.
- PEER, S. (2006). Peer relationships, child development, and adjustment: A developmental psychopathology perspective. *Developmental psychopathology, Theory and method*, 1, 419.
- Richmond, M. K. & Stocker, C. M. (2006). Associations between family cohesion and adolescent siblings' externalizing behavior. *Journal of Family Psychology*, 20(4), 663.
- Ruttle, P. L. Shirtcliff, E. A. Serbin, L. A. Fisher, D. B. D. Stack, D. M. & Schwartzman, A. E. (2011). Disentangling psychobiological mechanisms underlying internalizing and externalizing behaviors in youth: Longitudinal and concurrent associations with cortisol. *Hormones and Behavior*, 59(1), 123-132
- Sanders, J., Munford, R., Thimasarn-Anwar, T., Liebenberg, L., & Ungar, M. (2015). The role of positive youth development practices in building resilience and enhancing wellbeing for at-risk youth. *Child Abuse & Neglect*, 42, 40-53.
- Serin, N. B. Serin, O. & Özba., L. F. (2010). Predicting university student' life satisfaction by their anxiety and depression level. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 579-582.
- Shek, D. T. & Leung, H. (2013). Positive youth development, life satisfaction, and problem behaviors of adolescents in intact and non-intact families in Hong Kong. *Frontiers in Pediatrics*, 1: 1-7.
- Steinberg, L. (2005). Cognitive and affective development in adolescence. *Trends in cognitive sciences*, 9(2), 69-74.
- Sun, R. C. & Shek, D. T. (2010). Life satisfaction, positive youth development, and problem behaviour among Chinese adolescents in Hong Kong. *Social Indicators Research*, 95(3), 455-474.
- Valois, R. F., Zullig, K. J., Huebner, E. S., & Drane, J. W. (2001). Relationship between life satisfaction and violent behaviors among adolescents. *American Journal of Health Behavior*, 25(4), 353-366.
- Xie, X., Zhao, F., Xie, J., & Lei, L. (2016). Symbolization of mobile phone and life satisfaction among adolescents in rural areas of China: Mediating of school-related relationships. *Computers in Human Behavior*, 64, 694-702.

پیش‌بینی مشکلات رفتاری نوجوانان بر مبنای رضایت از زندگی، تعارض والد-نوجوان و تکامل مثبت نوجوانی
Predict behavioral problems based on life satisfaction, parent-adolescent conflict and the

